

Vasen ja oikea erottuvat postimerkeissään

Yritykset kehittävät ja myyvät sellaisia tuotteita, joita enemmistö asiakkaista haluaa ostaa. Poikkeavat ja erikoiset toiveet jäävät täyttymättä. Postimerkkeilijät haluaisivat postimerkkeihin tavallisen liiman, koska tarrat ovat työläitä irrottaa. Yleisö taas pitää tarramerkeistä, ja esimerkiksi Suomessa Posti julkaisee nykyään vain tarroja.

Suuri enemmistö ihmisistä eli noin 90 prosenttia on oikeakätisiä. Myös tämä näkyy postimerkeissä.

Kaunokirjoitusta vasemmalta oikealle

Opin aikoinaan kansakoulussa 1960-luvulla kirjoittamaan sidosteista kaunokirjoitusta. Taito on varsin hyödyllinen. Tein pitkään pidempien kirjoitusten konseptit kynällä, ja osittain teen näin vielä nykyäänkin. Silloin voi keskittyä itse asiaan eikä näppäimistön yksittäisiin kirjaimiin. Varmaan olisi kannattanut opetella myös kymmensormijärjestelmä.

Vasenkätiselle käsialakirjoitus tuottaa hankaluutta, sillä kämmen peittää kirjoituksen sitä mukaa kuin sitä syntyy, ja märkä muste sotkee paperin. Myös työskentelyasento on huono. Rasitus on suurempi senkin takia, että siinä missä oikeakätinen vetää nimensä kauppakirjaan, vasenkätinen joutuu työntämään kynää.

Esimerkiksi hepreaa kirjoitetaan oikealta vasemmalle. Vasurille tämä kirjoitussuunta sopii paremmin. Peilikirjoituksessa suomea, hepreaa tai mitä tahansa muuta kieltä kirjoitetaan tavanomaiseen nähden vastakkaiseen suuntaan. Leonardo da Vinci oli tietävästi molempikätkäinen ja kirjoitti myös peilikirjoitusta, jota saattaa olla joillakin postimerkeillä. Nykytekniikalla peilikirjoitus on

helppo kääntää tietokoneella samoin kuin kännykän selfiet.

Rivisummat postimerkkiarkeissa

Maailman ensimmäinen postimerkki, yhden pennyn *Black Penny* vuodelta 1840 painettiin 240 merkin arkeissa. Koska yksi shillinki on 12 pennyä ja yksi punta on 20 shillinkiä, arkin arvo oli kokonaisuudessaan tasan punta. Kymmen- eli desimaalijärjestelmän maissa 100 kappaletta on sopivampi myyntiarkin koko.

Postimerkkiarkin reunoissa voi olla mielenkiintoista tietoa kuten kontrolli- ja tilauseränumeroita ja ohjausviivoja. Koruvieröstä (saksaksi *Zierfeld*) puhutaan esimerkiksi silloin, kun arkinreunassa on postimerkin aiheeseen liittyvä kuva, joka mahdollisesti jatkuu sinne katkeamatta. Pienoisarkeissa tämä on tavallista.

Arkinreunat soveltuvat myös ilmoittamaan arkissa olevien postimerkkien kokonaishinnan. Jos merkkejä on tarkoitus irrottaa posteissa oikealta alkaen, kokonaishinta on järkevää painaa viimeisen pystyvirin kohdalle. Toiseksi viimeisellä rivillä on jäljellä olevien merkkien summa, ja niin edelleen.

Vasenkätinen virkailija aloittaisi posti-merkkien repimisen ehkä mieluummin arkin vasemmasta reunasta. Saman periaatteen voisi ajatella sopivan myös pienoissarkkeihin, joiden käsittely jää ostajalle. Pienoisarkin oikeanpuoleiset merkit olisivat tämän mukaan yleisempiä postimerkkimarkkinoilla. Loput ovat jääneet piironginlaatikkoon pyörimään ja hävinneet jonnekin.

Alankomaiden vuoden 2000 tervehdysmerkeistä kaikissa kymmenessä on kuvattuna eri henkilön oikea käsi. Sarja ilmestyi kymmenen merkin arkissa, jota keräilijä voi pitää makunsa mukaan joko pienoissarkkina tai tavallisena joskin pienikokoisena myyntiarkkina. Michel-luettelossa se on Kleinbogen eikä Block. – Partiolaiset kättelevät toisiaan vasemmalla kädellä. Japanin postimerkissä tehdään samanaikainen partiotervehdys. – Monacon postimerkissä on osakuva Michelangelon freskosta Aatamin luominen. – Bosnia-Hertsegovinan federaation postimerkki ilmestyi kansainvälisenä vasenkätisten päivänä 13. elokuuta. – Kuvan postimerkit ovat vuosilta 2000, 1972, 1971 ja 2015.

Sadan postimerkin arkissa on yhtä monta merkkiä kuin kymmenellä ihmisellä on sormia. Poikkeuksiakin on kuten polydaktylia eli monisormisuus tai monivarpaisuus. Guinness World Records -sivuston mukaan

ennätys on eräällä intialaisella miehellä, jolla on neljätoista sormea ja yhtä monta varvasta.

Klaus Juvas kertoo *Filatelistissa* 5/2016 Monacon vuoden 1947 postimerkistä, jossa presidentti Franklin D. Rooseveltin vasemmassa kädessä on kuusi sormea. Aku Ankalla on puolestaan neljä sormea kummassakin kädessä.

Vasenkätiset enemmistön ehdoilla

Vasenkätinen kohtaa monenlaista hankaluutta muuallakin kuin kaunokirjoituksessa ja postimerkkiarkeissa. Ovet, vetoketjut ja rullamittanauhut tehdään oikeakätisille. Rannekellon nuppi on oikealla, ja kauppojen maksupäätteissä magneettijuovakortin lukija on niin ikään oikealla.

Vasenkätinen Jimi Hendrix soitti oikeakätistä kitaraa, mutta muokkasi soittimet itselleen sopivaksi. Kitaristi on muun muassa Yhdysvaltain postimerkillä vuonna 2014.

Vasen-sanalla on joissakin yhteyksissä halventava sävy. *Nykysuomen sanakirjan* (6. painos 1978) mukaan vasenkätinen voi merkitä myös nurinkurista tai omituista. Saksan kielessä *die linke Seite* esimerkiksi postikortissa on nurja puoli, ja *die rechte Seite* on oikea puoli. *Linkisch* tarkoittaa kömpelöä.

Liikenne vasemmalta oikealle

Vasen- ja oikeakätisyys liittyvät myös siihen, onko liikenne vasemman- vai oikeanpuoleinen. Aikoinaan kauan ennen auton keksimistä vastaan tulijaa oli luonnollista väistää vasemmalta puolelta sen varalta, että tällä oli pahoja aikeita. Vahvempi oikea käsi oli valmiina tarttumaan miekkaan tai muulla tavoin puolustautumaan. Tämän selityksen

mukaan vasenkätinen ohitti oikealta ja tarjosi vaaran tullen yllätyksen vastaantulijalle.

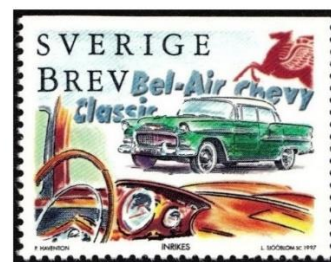
Leonardo da Vincin maalaus Viimeinen ehtoollinen valmistui vuonna 1498 ja Italian postimerkki ilmestyi 500 vuotta myöhemmin. Jeesuksen oikealla puolella (täältä katsoen vasemmalla) arvellaan olevan apostoli Johannes. Dan Brownin romaanissa Da Vinci -koodi (WSOY, suomennos 2004) Sir Leigh Teabing arvelee, että kunniavieras on Maria Magdaleena (sivu 287).

Samanlaista etua voi vasenkätisyydestä olla nyrkkeilijällä, joka lyö vasemman koukun hämäävästi ja odottamatta. Raamatussa viitataan vasenkätisten taitoihin ja kerrotaan sotajoukosta, jossa oli 700

vasenkätistä valiosoturia: ”jokainen osasi lingota kiven erehtymättömän tarkasti maaliin” (Tuom. 20:17). Israelin postimerkkisarjassa vuodelta 1975 ovat kuvattuna Gideon, naisprofeetta Debora ja Jefta Tuomarien kirjasta.

Vastaan tulevan ohittaminen vasemmalta viittaa siihen, että toisessa on jotain arvaamontonta ja uhkaavaa. Luottamusta puolestaan osoittaa kunniavieraan plaseeraus juhlapöydässä emännän oikealle puolelle.

Vastaavanlaisella vasemman ja oikean puolen logiikalla oikea käsi ojennetaan kättelyssä luottamuksen merkiksi. Käden tulee olla tyhjä, ja Sirkka Lassila ohjeistaa *Uudessa käytöksen kultaisessa kirjassa* (WSOY 1997), että miehellä ei saa olla edes hansikasta. Naisella on lupa kätellä hansikas kädessä paitsi silloin, kun myös tervehdittävä on nainen ja tämä on riisumassa omaansa. Käytössäntöihin on poikkeuksia epidemia-aikana tai muuten. Partiolaiset kättelevät toisiaan vasemmalla kädellä.

Kuvassa on oikealta ohjattavia autoja eri maista. Ruotsin postimerkissä ohjauspyörä on vasemmalla, vaikka Chevrolet on paljon ennen oikeanpuoleisen liikenteen aikaa. Autot kuvataan postimerkeillä usein niin, että ratti näkyy huonosti tai sitä ei ole ollenkaan. - Kuvan postimerkit ovat vuosilta 1999, 1997, 1984 ja 1997 sekä Suomen jakeluautomerkki vuodelta 1988.

Sotilasosasto aloittaa marssin vasemmalla jalalla. Tämä selittyy ehkä sillä, että mahdollisen horjahduksen saa korjattua paremmin oikealla jalalla, ennen kuin marssi löytää rytminsä.

Suurimassa osassa maailmaa on oikeanpuoleinen liikenne. Ohjauslaitteen on silloin syytä olla autoissa vasemmalla puolella, jotta esimerkiksi ohituksessa on hyvä näkyvyys. Suomessa lain mukaan näin tulee ollakin, joskin säännökseen on poikkeuksia kuten postin jakeluautot. Käytettynä tällaisia oikealta eli ”väärältä puolelta” ohjattavia autoja on vaikea myydä, ja tämän pohjalta voisi spekuloida, että ne kannattaa ajaa loppuun ja romutuskuntoon.

Vasemmasta ja oikeasta kertovaan aihekokoomaan saa monenlaista aineistoa. Kirjoituksen kuvituksessa on tästä joitakin ideoita. Onkohan missään tehty postimerkkivihkoja vasenkätisille?

Julkaistu: *Filatelisti* 1/2022

Ruotsi siirtyi oikeanpuoleiseen liikenteeseen aamuyöstä 3.9.1967. Tätä kutsuttiin H-päiväksi höger-sanan mukaan. H-hetki tai h-hetki tulee englannin kielen hour-sanasta ja tarkoittaa sotilaskielessä hyökkäys-hetkeä. Muita oikeaan siirtyneitä maita ovat Islanti vuonna 1968, Nigeria vuonna 1972 ja Ghana vuonna 1974.